

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

**ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ**

НАВЧАЛЬНИЙ ВІДДІЛ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ТА
АТЕСТАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У СФЕРІ
ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

ВИПУСКНА РОБОТА

на тему:

**«Методичний супровід практичної підготовки суб'єктів господарювання
у сфері цивільного захисту»**

слухача групи № _____

Лезуна Всеволода Антоновича

(підпис слухача)

Керівник роботи: _____

(посада, вчений ступінь (звання), прізвище, ініціали)

До захисту: _____
(допущено / не допущено)

(підпис керівника роботи)

**КИЇВ 2019
ЗМІСТ**

	<u>Стор.</u>
Вступ	<u>3</u>
1. Загальні положення щодо організації та проведення спеціальних об'єктових навчань, тренувань з питань цивільного захисту	<u>5</u>
2. Підготовка спеціального об'єктового навчання (тренування) з питань цивільного захисту.	<u>8</u>
3. Проведення спеціального об'єктового навчання (тренування) з питань цивільного захисту.	<u>15</u>
4. Оцінка дій осіб, що залучалися на спеціальне об'єктове навчання (тренування) та узагальнення його підсумків.	<u>17</u>
5. Висновки та пропозиції	<u>22</u>
6. Додатки:	<u>23</u>
Додаток 1. Список скорочень	
Додаток 2. Графік проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту у 20__ році.	<u>24</u>
Додаток 3. План-графік проведення практичної підготовки осіб керівного складі і фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів цивільного захисту на підприємства, в установах, організаціях у 20__ році.	<u>25</u>
Додаток 4. Перелік документів, які розробляються на суб'єкті господарювання в період підготовки і проведення спеціального об'єктового навчання з питань цивільного захисту.	<u>26</u>
Додаток 5. Наказ начальника цивільного захисту «Про проведення спеціального об'єктового навчання з питань цивільного захисту».	<u>28</u>
Додаток 6. Календарний план підготовки спеціального об'єктового навчання з питань цивільного захисту.	<u>34</u>
Додаток 7. Варіант. План проведення спеціального об'єктового навчання з питань цивільного захисту.	<u>35</u>
Додаток 8. Критерії оцінки спеціального об'єктового навчання з питань цивільного захисту.	<u>39</u>
Додаток 9. Звіт про організацію проведення спеціального об'єктового навчання з питань цивільного захисту.	<u>41</u>
10. Список використаних джерел.	<u>44</u>

ВСТУП

Конституцією України визначено, що людина, її життя, здоров'я та безпека визнаються в державі найвищою соціальною цінністю.

Для забезпечення реалізації державної політики у сфері цивільного захисту населення і територій згідно законодавчих та нормативно-правових актів України проводиться навчання населення з питань цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки.

Навчання населення здійснюється:

за місцем роботи – працюючого населення;

за місцем навчання – дітей дошкільного віку, учнів та студентів;

за місцем проживання – непрацюючого населення.

Навчання населення складається з:

навчання безпосередньо на підприємствах, в установах та організаціях;

навчання за межами підприємств, установ та організацій керівного складу і фахівців з питань цивільного захисту та пожежної безпеки;

практичної підготовки під час проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту;

навчання під час здобуття відповідного освітнього рівня у навчальних закладах системи освіти;

самостійного вивчення інформації про дії в умовах надзвичайних ситуацій.

Спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту є формою практичної підготовки працівників, зокрема керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, що визначає в цілому готовність підприємств, установ та організацій до реалізації планів реагування на надзвичайні ситуації, локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки, цивільного захисту на особливий період.

Спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту є вищою формою підготовки керівного складу органів управління,

сил цивільного захисту та навчання працівників підприємств, установ і організацій порядку дій у надзвичайних ситуаціях.

Одним із основних завдань педагогічних працівників Навчально-методичних центрів цивільного захисту та безпеки життєдіяльності є здійснення методичного супроводу практичної підготовки на підприємствах, в установах, організаціях спеціальних об'єктових навчань, тренувань з питань цивільного захисту.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ОБ'ЄКТОВИХ НАВЧАНЬ, ТРЕНУВАНЬ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Згідно листа ДСНС України від 26.04.2017 року «Про проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту» залежно від періодичності, тривалості та складу учасників спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту поділяються на:

спеціальне об'єктове навчання з питань цивільного захисту, яке проводиться один раз на три роки, тривалістю до двох діб.

Керівник навчання - керівник (заступник керівника) суб'єкта господарювання.

Склад учасників - члени комісії з питань надзвичайних ситуацій, керівний склад і фахівці, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту суб'єкта господарювання, спеціалізовані служби цивільного захисту, до третини формувань цивільного захисту суб'єкта господарювання;

спеціальне об'єктове тренування з питань цивільного захисту (спеціалізованої служби цивільного захисту), яке проводиться не менше одного разу на рік, тривалістю до однієї доби.

Керівник навчання – керівник спеціалізованої служби цивільного захисту. Склад учасників - керівний склад і фахівці, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з цивільного захисту суб'єкта господарювання, відповідна спеціалізована служба цивільного захисту;

спеціальне об'єктове тренування з питань цивільного захисту (формування цивільного захисту), проводиться не менше одного разу на рік, тривалістю до однієї доби. Керівник тренування – керівник формування цивільного захисту. Склад учасників - керівний склад і фахівці, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з цивільного захисту суб'єкта господарювання, відповідне формування цивільного захисту.

Крім цього, згідно з вимогами пунктів 20, 21 та 22 Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 444, з метою

відпрацювання дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій щороку з учасниками навчально-виховного процесу проводяться відповідно:

- об'єктові тренування з питань цивільного захисту у вищих навчальних закладах;
- День цивільного захисту у загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах;
- Тиждень безпеки дитини у дошкільних навчальних закладах.

Згідно зі статтею 50 Закону України «Про освіту» учасниками навчально-виховного процесу є діти дошкільного віку, вихованці, учні, студенти, курсанти, слухачі, стажисти, клінічні ординатори, аспіранти, докторанти, керівні, педагогічні, наукові, науково-педагогічні працівники, спеціалісти, представники підприємств, установ, кооперативних, громадських організацій, які беруть участь у навчально-виховній роботі.

Навчання проводяться на завершальному етапі трирічного періоду об'єктової підготовки з питань цивільного захисту працівників після того, як вони оволодіють у повному обсязі теоретичним матеріалом відповідних програм підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях.

Навчання з питань цивільного захисту проводяться у робочий час за рахунок коштів роботодавців.

Графіки проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту щороку затверджуються керівниками підприємств, установ, організацій після попереднього погодження з виконавчими органами міських рад, районними (міськими) державними адміністраціями та територіальними органами ДСНС України (додаток 2).

Згідно графіків:

виконавчими органами міських (районних у місті) рад, районними, районними в містах Києві та Севастополі державними адміністраціями затверджуються плани-графіки проведення практичної підготовки осіб керівного складу і фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів цивільного захисту на підприємствах, в установах, організаціях (додаток 3);

територіальними курсами, навчально-методичними центрами цивільного захисту та безпеки життєдіяльності забезпечується методичний супровід підприємств, установ, організацій, що проводять спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту;

ДСНС України та її територіальними органами здійснюється методичне керівництво і контроль за періодичністю проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту та ведеться їх облік.

Спеціальні об'єктові навчання і тренування за своїм призначенням можуть бути плановими, експериментальними та показовими.

За організацію та проведення таких навчань (тренувань) відповідають керівники підприємств, установ, організацій.

2. ПІДГОТОВКА СПЕЦІАЛЬНОГО ОБ'ЄКТОВОГО НАВЧАННЯ (ТРЕНУВАННЯ) З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Спеціальні об'єктові навчання (тренування) з питань цивільного захисту передбачають підготовчий період, періоди проведення навчання (тренування) та розбору його результатів.

У підготовчий період:

розробляється відповідна документація;

готуються керівництво навчання, посередники, навчальна матеріальна база для проведення практичних заходів та учасники навчання.

Цей період є найбільш важливим, тому від якості підготовки запланованих заходів залежить успіх проведеного навчання.

Підготовка до навчання проводиться безпосередньо на виробничій базі суб'єкта господарювання.

Підготовка району навчання, місць практичних заходів та імітації на навчанні включає:

- рекогносцировку району проведення навчання;
- підготовку навчальних місць та місць проведення імітації згідно з визначеною обстановкою;
- підготовку імітаційних засобів та імітаційної команди;
- організацію охорони місць імітації та імітаційних засобів.

Розробкою документів для проведення навчання(тренування) є підготовка:

- наказу про підготовку та проведення навчання;
- календарного плану підготовки навчання;
- схему керівництва та посередницького апарату на навчанні;
- плану проведення навчання;
- плану проведення практичних заходів зі схемою розгортання сил і засобів у місцях (ділянках)та їх зміст;
- плану рекогносцировки району проведення навчання та місць відпрацювання практичних заходів
- плану імітації на навчанні;
- почасового графіку нарощування обстановки з переліком ввідних (план нарощування обстановки);
- особистих планів заступників, помічників керівника навчання та посередників;
- планів проведення спеціальних тренувань з формуваннями ЦЗ;

- схему (план) об'єкта з графічним показом ділянок, рубежів, пунктів розіграшу обстановки та переліком засобів імітації (схему (карту) обстановки на навчанні) та інші.

Перелік документів, які розробляються на суб'єкті господарювання з підготовки і проведення комплексного об'єктового навчання (тренування) з питань цивільного захисту наведено в додатку 4.

Основним документом, що визначає порядок підготовки навчання з питань ЦЗ суб'єкта господарювання, основні завдання, склад учасників, строки, порядок та місце його проведення, завдання виконавцям – є Наказ керівника суб'єкта господарювання «Про проведення спеціального об'єктового навчання (тренування) з питань цивільного захисту», який видається та доводиться до виконавців не пізніше ніж за - 1,5 місяці до його проведення (додаток 5).

Наказ складається з констатуючої та розпорядчої частини.

Безпосередня підготовка спеціального об'єктового навчання (тренування) проводиться згідно «Календарного плану», який розробляється та доводиться до виконавців – за 1,5 – 1 місяців до проведення навчання

Календарний план визначає основні заходи з підготовки до навчання, чергу і строки їх виконання та осіб, які відповідають за їх виконання.

Варіант календарного плану наведено в додатку 6.

Для забезпечення проведення навчання керівником підприємства, установи, організації за погодженням з територіальним органом ДСНС України затверджується **«План проведення спеціального об'єктового навчання (тренування) з питань цивільного захисту»** (додаток 7).

План проведення, що є основним документом, який визначає хід навчання, послідовність відпрацювання навчальних питань, розробляється текстуально з такими додатками: план об'єкта з графічним показом ділянок, рубежів, пунктів відтворення обстановки та переліком засобів імітації; почасовий графік нарощування обстановки з переліком ввідних; схема

розгортання сил і засобів у місцях (ділянках) відпрацювання практичних заходів та їх зміст; таблиць термінових донесень за навчанням.

План проведення навчання включає:

- вихідні данні: тему, мету для кожної категорії тих, хто навчається, час проведення навчання;
- склад учасників, які залучаються на навчання;
- задум навчання, у якому відображаються: вихідна обстановка (положення тих, хто навчається, до початку навчання), угруповання сил і місця пунктів управління, завдання, які виконуються силами ЦЗ району (міста), тими, хто навчається (до формувань включно) і сусідами, райони і ділянки розіграшу основних дій;
- етапи навчання, їх тривалість, навчальні питання і час на відпрацювання кожного із них;
- хід навчання: зміст навчальних питань, обстановка на визначений час та її імітація, порядок і зміст роботи керівника навчання, його заступників, помічників і посередників, дії тих, хто навчається, які очікуються при відпрацюванні кожного учбового питання;
- час закінчення навчання;
- заходи, які виконуються після загального сигналу «Відбій», час, місце і порядок проведення розбору навчання;

План спеціального об'єктового навчання з питань цивільного захисту погоджується з структурним підрозділом ГУ ДСНС України в області та затверджується його керівником.

Етапи навчання:

Етап – це частина навчання, яка охоплює визначений період діяльності тих, хто навчається, на протязі якого відпрацьовується група питань теми. При цьому забезпечується необхідна послідовність у відпрацюванні теми. Кількість та зміст етапів залежать від змісту теми навчальної мети і масштабів навчання, а також від відведеного часу. Як правило на навчання виноситься не більше 2 - 3-х етапів.

I етап – організація захисту і проведення рятувальних та інших невідкладних робіт в ході ліквідації наслідків аварій, катастроф і стихійних лих на суб'єкті господарювання, дії при загрозі чи виникненні НС.

II етап – організація виробничого процесу після ліквідації НС.

Оповіщення і збір персоналу суб'єкта господарювання відпрацьовується в ході першого етапу або позаетапно.

До проведення навчання (тренування) залучаються:

- об'єктова комісія з надзвичайних ситуацій;
- об'єктові евакуаційні органи (евакуаційна комісія);
- штатний підрозділ (посадова особа) з питань цивільного захисту;
- особа, на яку у разі виникнення НС покладаються обов'язки керівника робіт з ліквідації НС та працівники штабу з ліквідації наслідків НС;
- об'єктові спеціалізовані служби цивільного захисту (у разі їх утворення);
- чергова (чергова диспетчерська) служба;
- формування цивільного захисту (не менше третини формувань);
- об'єктова добровільна пожежна дружина (у разі утворення);
- об'єктова аварійно-рятувальна служба (у разі утворення);
- працівники підприємства, установи, організації для участі у проведенні практичних заходів.

Для відпрацювання питань взаємодії та оцінки реальності розроблених плануючих документів з ЦЗ за рішенням відповідного місцевого органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування на навчання можуть залучатися окремі підрозділи сил територіальної підсистеми ЄДС ЦЗ, які за планами взаємодії виділяються на дане підприємство, установу, організацію.

Тривалість і термін проведення навчання визначаються виходячи з теми, часу, передбаченого на виконання заходів згідно плану реагування на НС, вимогам повного та якісного відпрацювання навчальних питань і досягнення поставленої навчальної мети. Крім того враховується характер

виробничої діяльності суб'єкту господарювання, з тим щоб забезпечити максимальну кількість сил і засобів на навчання.

Оптимальна тривалість спеціального об'єктового навчання з питань цивільного захисту може скласти до двох діб (14 – 16 годин).

Планування навчання розпочинається із з'ясування, уточнення і визначення керівником вихідних даних для навчання.

Вихідними даними для організації та проведення навчання є:

тема, навчальна мета, етапи навчання та їх навчальні питання;
склад органів управління та сил, що залучаються до навчання;
тривалість, час та місце проведення навчання;
склад керівництва.

Формування вихідних даних завершується розробленням задуму навчання, після чого керівник навчання проводить рекогносцировку району навчання.

Завдання і порядок проведення рекогносцировки району проведення навчання.

З метою розробки та уточнення елементів і деталей плану проведення навчання з урахуванням характеру місцевості, особливостей об'єкту, його виробничої діяльності, наявності відомчого житлового фонду, під'їзних шляхів, стану маршрутів та інших елементів, уточнення плану проведення навчання, визначення місць виконання практичних заходів керівником навчання проводиться рекогносцировка району проведення навчання, до якої залучаються заступники і помічники керівника навчання, командири формувань та начальники служб ЦЗ, посередники.

Для забезпечення найбільш ретельної роботи на місцевості розробляється «План проведення рекогносцировки», в якому вказуються: мета рекогносцировки, склад групи, час проведення рекогносцировки та порядок її проведення.

В ході проведення рекогносцировки керівник комплексного об'єктового навчання проводить уточнення і остаточно визначає:

- район проведення навчання, його межі (кордони) та основні місця проведення практичних робіт;
- райони (місця) розміщення формувань та необхідний обсяг робіт по їх обладнанню;
- маршрути розосередження і евакуації, а також маршрути висунення формувань до місць робіт та заходи по їх обладнанню;
- етапи навчання, послідовність і порядок відпрацювання навчальних питань;
 - завдання формуванням та іншим учасникам навчання;
 - порядок взаємодії;
 - ділянки імітації, об'єм і необхідні сили на кожному із них;
 - об'єм заходів по підготовці до навчання промислових і службових приміщень, жилого фонду, захисних споруд, навчальних містечок і необхідна кількість сил і засобів для цього;
 - місця і порядок проведення санітарної обробки людей і обеззараження одягу, спорядження, техніки;
 - порядок оповіщення, зв'язку, управління і організація комендантської служби при підготовці і проведенню навчання;
 - заходи безпеки в ході навчання, а також заходи по збереженню державного і особистого майна;
 - місце, час і порядок проведення загального і часткових розборів;
 - район збору учасників навчання по його закінченню, порядок їх повернення в місця розташування;
 - заходи по приведенню району навчання в порядок після його закінчення.

Після закінчення рекогносцировки керівник доводить своїм заступникам (помічникам), посередникам і штабу керівництва уточнений план навчання, віддає необхідні вказівки.

Для організації та проведення навчання, як правило розробляються:
схема організації керівництва проведення навчання;

задум, план проведення навчання;
пояснювальна записка до плану проведення навчання (за рішенням керівника навчання);
план проведення практичних заходів;
план нарощування обстановки під час проведення навчання;
плани роботи (за напрямками діяльності) заступників, помічників керівника навчання і посередників;
план імітації;
ввідні, розпорядження, накази.

За необхідності можуть розроблятися інші документи.

Оцінка готовності (допуск) персоналу до проведення навчання здійснюється комісією підприємства, установи, організації, до складу якої включаються посадові особи, які виконують обов'язки, пов'язані із забезпеченням цивільного захисту, пожежної безпеки та охорони праці, а також представник відповідного територіального органу ДСНС України. Очолює її голова комісії з питань надзвичайних ситуацій підприємства, установи, організації.

3. ПРОВЕДЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ОБ'ЄКТОВОГО НАВЧАННЯ (ТРЕНУВАННЯ) З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Спеціальні об'єктові навчання (тренування) проводяться на навчально-виробничій базі підприємства, установи, організації, що включає територію підприємства, установи або організації з виробничими будівлями, спорудами, різного роду комунікаціями, а також спеціально створені навчальні місця з урахуванням специфіки діяльності та особливостей територіального розміщення.

Під час навчання (тренування) виконуються практичні заходи, що дають змогу перевірити реальність планів реагування на надзвичайні ситуації, локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки, цивільного захисту на особливий період, визначити рівень готовності до вирішення завдань ЦЗ керівного складу і фахівців підприємства, установи, організації, забезпечити взаємодію між об'єктовими спеціалізованими службами, формуваннями та органами управління ними, відпрацювати практичні дії персоналу, застосовуючи засоби захисту, в різних режимах функціонування територіальної підсистеми ЄДС ЦЗ та її ланок.

Практичні заходи навчання (тренування) проводяться з імітацією руйнувань, пожеж, вибухів, зон затоплення і зараження, задимлення, аварій на трубопроводах і ємностях, ступінь якої залежить від навчальних цілей, особливостей підприємства, установи, організації, характеру місцевості і наявності імітаційних засобів. Окремі елементи доповнюються засобами позначення: знаками, покажчиками, прапорцями, пояснювальними написами.

Навчання починається з подання встановленого сигналу чи вручення черговому органу управління підписаного ним розпорядження.

На першому етапі навчання можуть відпрацьовуватися заходи приведення підрозділів у готовність до дій за призначенням (оголошення сигналу «Увага всім!»). Обсяг і порядок відпрацювання питань готовності до дій за призначенням визначає керівник навчання.

Він особисто і через своїх заступників (помічників), штаб керівництва та посередників перевіряє розташування та оснащення робочих місць штабу з ліквідації НС (ПУ), стан зв'язку, знання учасниками навчання вихідної обстановки, задач і здійснення заходів, пов'язаних із підготовкою до управління службами і формуваннями.

Після доведення задач і розпоряджень до учасників навчання їм надається необхідний час на з'ясування задачі, проведення розрахунків, підготовку даних і пропозицій для прийняття рішення, оцінку обстановки, прийняття рішення та відпрацювання інших питань.

У визначений час керівник навчання, посередники заслуховують висновки з оцінки обстановки та рішення керівників.

Керівництво навчанням та посередники контролюють роботу учасників навчання.

За результатами роботи учасників навчання (тренування) заступники (помічники) керівника навчання та посередники доповідають до штабу керівництва.

Проведення нарощування обстановки та відпрацювання дій на навчанні містить послідовне доведення до учасників навчання нових даних про обстановку, реагування на зміни в ній, прийняття (уточнення) рішень, постановку задач, а також контроль за фактичними діями учасників навчання.

Нарощування обстановки та відпрацювання дій здійснюється відповідно до плану нарощування обстановки.

Керівник навчання, його заступники (помічники) і посередники в ході нарощування обстановки здійснюють контроль і оцінюють дії учасників навчання.

У процесі навчання в учасників навчання повинна формуватися творчість, ініціатива і самостійність, яка не суперечить вимогам безпеки і керівних документів ДСНС України.

4. ОЦІНКА ДІЙ ОСІБ, ЩО ЗАЛУЧАЛИСЯ НА СПЕЦІАЛЬНЕ ОБ'ЄКТОВЕ НАВЧАННЯ (ТРЕНУВАННЯ) ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ ЙОГО ПІДСУМКІВ

4.1. Оцінка дій осіб, що залучалися на спеціальне об'єктове навчання (тренування)

Оцінюючи дії керівного складу штабу керівництва (ліквідації наслідків НС) спеціалізованих служб, формувань цивільного захисту слід виходити з їх уміння швидко і правильно приймати найбільш доцільні рішення, організувати та підтримувати взаємодію, своєчасно доводити завдання до

підлеглих, організовувати їх виконання, управляти силами ЦЗ, відпрацьовувати документи і проводити необхідні розрахунки.

При оцінці дій особового складу формувань враховуються час, витрачений на виконання практичних заходів, їх якість та відповідність встановленим нормативам, ефективність застосування техніки та інструменту при виконанні робіт, узгодженість у діях формувань та служб ЦЗ, а також їх морально-психологічна стійкість, дисципліна і порядок. Порівнюються також дії штабу з ліквідації НС, служб і формувань ЦЗ з підсумками попередніх навчань з тим, щоб найбільш правильно визначити в якій мірі та в виконанні яких заходів ЦЗ досягнуті позитивні результати, у чому виявлені ще серйозні недоліки та упущення.

При оцінці дій тих, хто навчався, керуються наступними критеріями:

- загальна кількість учасників навчання (відсоток залучення);
- повнота залучення формувань і техніки;
- обсяг виконаних практичних робіт;
- ефективність використання формувань і техніки;
- правильність і доцільність прийнятих рішень;
- чіткість організації управління формуваннями;
- організація взаємодії між формуваннями, а також з підрозділами МОУ;
- повнота і ефективність проведених заходів з підвищення стійкості роботи об'єкту при виникненні НС;
- дії за сигналами оповіщення ЦЗ;
- додержання заходів безпеки;
- загальна організованість, порядок і дисципліна.

В ході навчання оцінюються:

- дії керівного складу ЦЗ та командири формувань і служб ЦЗ;
- дії формувань ЦЗ;
- визначається загальна оцінка за навчання.

Керівний склад ЦЗ та командири формувань, штаб з ліквідації НС і служби оцінюються за:

- уміння швидко і правильно приймати найбільш доцільні рішення;
- організацію та підтримку взаємодії з іншими органами та силами ЦЗ;
- своєчасне доведення завдань до підлеглих та контроль за їх виконанням;
- якість і стан управління силами ЦЗ;
- якість, своєчасність і повнота відпрацювання документів та розрахунків.

Дії формувань ЦЗ оцінюються за:

- укомплектованість формувань особовим складом, технікою, приладами, майном;
- виконання практичних заходів, їх якість та відповідність встановленим нормативам;
- ефективність застосування техніки та інструменту при виконанні робіт;
- узгодженість у діях особового складу формувань, дисципліна і порядок;

Загальна оцінка дій за навчання визначається за:

- загальну кількість учасників (% залучення);
- повноту залучення формувань і техніки;
- обсяг виконаних практичних робіт;
- ефективність використання формувань і техніки;
- правильність і доцільність прийнятих рішень;
- організацію взаємодії між формуваннями та іншими силами ЦЗ;
- повноту та якість проведених заходів з підвищення стійкості об'єкту;
- дії персоналу за сигналами оповіщення;
- виконання заходів безпеки, загальну організованість і порядок.

Порядок оцінки проведеного спеціального об'єктового навчання (тренування) з ЦЗ здійснюється згідно додатку 8.

4.2. Узагальнення підсумків спеціального об'єктового навчання (тренування)

Заступники, помічники керівника навчання, посередники на основі постійного і всебічного вивчення роботи та дій учасників навчання готують

матеріали для загального розбору у вигляді коротких висновків, пропозицій і у встановлені керівником навчання строки подають їх до штабу керівництва навчанням.

Розбір є заключною частиною навчання.

Мета розбору полягає у визначенні ступеня виконання навчальних завдань, що ставились на навчання. Під час розбору доводиться тема, задум навчання, етапи, навчальні питання, склад учасників навчання, загальна обстановка. Розбираються та оцінюються всі практичні заходи, які були виконані у ході навчання, конкретні дії тих, хто навчався, за етапами навчання. Готуються висновки про досягнення навчальної мети, відзначаються недоліки, що мали місце, вказується, на що необхідно звернути увагу надалі при відпрацюванні заходів з підготовки. Розбір проводить керівник навчання, за його результатами проводяться часткові розбори з категоріями тих, хто навчається.

В період підготовки навчання керівник визначає основні питання, які необхідно розглянути на розборі, ставить завдання своїм заступникам (помічникам), посередникам та штабу керівництва про збір даних і підготовку презентаційного матеріалу.

В основу розбору покладаються висновки керівника навчання, його заступників, помічників, посередників і штабу керівництва про дії структурних підрозділів, служб ЦЗ, командирів формувань та інших груп, а також особисті спостереження керівника і його зауваження, висловлені при заслуховуванні доповідей з рішень та пропозицій тих, хто навчався, зауваження заступників (помічників), посередників і штабу керівництва, надані по кожному етапу навчання, які повинні бути обґрунтованими, підтверджуватися необхідними теоретичними положеннями та розрахунками і фактичними діями тих, хто навчався.

В заключній частині розбору керівник навчання визначає ступень досягнення навчальної мети, дає оцінку діям керівного складу, штабу, служб,

формувань і інших груп тих, хто навчався, ставить завдання з усунення виявлених недоліків в ході навчального процесу або додаткових занять.

Кращі прийоми та методи роботи тих, хто навчався, позитивний досвід, недоліки, які мали місце в ході навчання, а також їх причини старанно вивчаються, узагальнюються і доводяться до усього персоналу суб'єкта господарювання.

Підсумки спеціального об'єктового навчання (тренування) з питань цивільного захисту обговорюються на розширеному засіданні об'єктової комісії з питань надзвичайних ситуацій, на підставі рішення якої керівником підприємства, установи, організації видається НАКАЗ «Про стан готовності підприємства, установи, організації до вирішення завдань цивільного захисту».

У разі необхідності в установленому порядку вносяться уточнення та зміни до відповідних планів реагування на надзвичайні ситуації, локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки, цивільного захисту на особливий період.

За результатами проведених комплексних об'єктових навчань з питань цивільного захисту не пізніше 10 днів з часу їх закінчення складається ЗВІТ, що підписується керівником суб'єкта господарювання, який подається до місцевого органу виконавчої влади (органу місцевого самоврядування) та територіального органу ДСНС України.

Звіт про організацію проведення комплексного об'єктового навчання з питань цивільного захисту наведено в додатку 9.

В звіті вказується: тема навчання, склад учасників навчання, ступінь досягнення навчальної мети, реальний аналіз дій учасників навчання, позитивні сторони та основні недоліки в підготовці керівників, органів управління та підрозділів, причини виникнення недоліків і шляхи їх усунення, основні напрямки удосконалення готовності до дій за призначенням і мобілізаційної готовності, а також оцінки дій учасників

навчання, попередні результати проведених досліджень та інші питання, висновки і пропозиції за результатами навчання.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Основні положення з організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань, що мають проводитись підприємствами, установами та організаціями при реалізації ними завдань цивільного захисту визначено Постановами Кабінету Міністрів України №№ 443, 444 від 26.06 2013 року та №819 від 23.10.2013 року.

Роз'яснення надано листом ДСНС України від 26.04.2017 року № 16-6361/161.

Виходячи з завдань визначених законодавчо-нормативною базою і власної практики методичного супроводу проведення СОН(Т) суб'єктів господарювання, стає зрозумілою роль навчань і тренувань для практичної підготовки їх систем цивільного захисту. Набуває особливого значення та є основною формою поширення передового досвіду в сфері виконання завдань цивільного захисту така форма проведення практичної підготовки як показові заняття.

Педагогічним працівникам територіальних курсів Навчально-методичних центрів цивільного захисту та безпеки життєдіяльності необхідно ретельно вивчити вищевказані рекомендації, керуватись ними та творчо підійти до методичного супроводу підготовки та проведення спеціальних навчань і тренувань на суб'єктах господарювання.

Додаток 1

Перелік скорочень

ВН	- виробниче навчання
ДСНС	- Державна служба України з надзвичайних ситуацій
ЕК	- комісія з питань евакуації
ЄДС ЦЗ	- єдина державна система цивільного захисту
ЗС ЦЗ	- захисна споруда цивільного захисту
ІТЗ	- інженерно-технічні заходи

СОН	- спеціальне об'єктове навчання з питань цивільного захисту
СОТ	- спеціальне об'єктове тренування з питань цивільного захисту
МВС	- Міністерство внутрішніх справ України
МТЗ	- матеріально-технічне забезпечення
НКП	- навчально-консультаційний пункт
МВН	- майстер виробничого навчання
НС	- надзвичайна ситуація
НХР	- небезпечні хімічні речовини
НЦЗ	- начальник цивільного захисту
НШ	- начальник штабу керівництва навчання
ПНО	- потенційно-небезпечний об'єкт
ОПН	- об'єкт підвищеної небезпеки
ПММ	- паливно-мастильні матеріали
ПУ	- пункт управління
РІНР	- рятувальні та інші невідкладні роботи
ССЦЗ	- спеціалізована служба цивільного захисту
ФЦЗ	- формування цивільного захисту
КЕМ	- комунально-енергетичні мережі
СГ	- суб'єкт господарської діяльності
ЦЗ	- цивільний захист

Додаток 2

ПОГОДЖЕНО

ПОГОДЖЕНО

ЗАТВЕРДЖУЮ

 (керівник районної державної адміністрації)

 (керівник територіального органу ДСНС України)

 керівник підприємства, установи, організації)

(міської (районної у містах Києві та Севастополі) ради))

 (підпис, ініціали, прізвище)

 (підпис, ініціали, прізвище)

 (підпис, ініціали, прізвище)

« ___ » 20__ р.

« ___ » 20__ р.

« ___ » 20__ р.

ГРАФІК
проведення на

(найменування підприємства, установи, організації)
спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту у 20__ році

№ з/п	організаційні заходи*	Місяці навчального року													керівник навчання (тренування)	відмітка про проведення
		Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серп. есе	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень	усього		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17

(керівник структурного підрозділу (посадова особа) з питань цивільного захисту)
(найменування підприємства, установи, організації)
(підпис) (ініціали, прізвище)

" ___ " _____ 20__ р.

* Спеціальні об'єктові навчання і тренування позначаються за видом призначення: Пл. - планові, Е - експериментальні, П - показові.

Додаток 3

ЗАТВЕРДЖУЮ

(керівник районної державної адміністрації
(міської (районної у місті) ради)

(підпис, ініціали, прізвище)

ПЛАН-ГРАФІК

**проведення практичної підготовки осіб керівного складу і фахівців,
діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів
цивільного захисту на підприємствах, в установах, організаціях**

_____ (назва міста, району)

у 20__ році

№ з/п	Найменування підприємства, установи, організації	заходи			
		спеціальні об'єктові навчання, тренування з питань цивільного захисту*		цільові та тематичні спеціальні об'єктові тренування	
		навчання	тренування	спеціалізованих служб	формувань цивільного захисту
1	2	3	4	5	6

Начальник територіального органу ДСНС України _____
(посада, підпис, ініціали, прізвище)

Завідувач міських курсів цивільного захисту _____
(посада, підпис, ініціали, прізвище)

" ___ " _____ 20__ р.

* Комплексні спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту позначаються за видом призначення: Пл. - планові, Е - експериментальні, П - показові.

Додаток 4

ПЕРЕЛІК

**документів, які розробляються на суб'єкті господарювання в період
підготовки і проведення спеціального об'єктового навчання
з питань цивільного захисту**

№ з/п	Назва документу	Термін відпрацювання	Примітка
1	2	3	4
1.	Наказ начальника цивільного захисту, керівника підприємства: «Про проведення спеціального	За 1,5 місяці до проведення СОН	

	об'єктового навчання (тренування) з питань цивільного захисту»		
2.	Календарний план підготовки спеціального об'єктового навчання (тренування) з питань цивільного захисту	За 1,5 місяці до проведення СОН (СОТ)	
3.	План проведення спеціального об'єктового навчання з питань цивільного захисту з додатками:	За 1 місяць до проведення СОН (СОТ)	
	– План об'єкта з графічним показом ділянок, рубежів, пунктів відтворення обстановки та переліком засобів імітації		
	– Почасовий графік (план) нарощування обстановки з переліком ввідних		
	– Схема розташування сил і засобів у місцях (ділянках) відпрацювання практичних заходів та їх зміст		
	– Табелі термінових донесень за навчанням		
4.	План проведення спеціального об'єктових тренувань з формуваннями цивільного захисту (спеціального об'єктових тренувань зі службами цивільного захисту)	За 1 місяць до проведення СОТ	
	План проведення	За 1 місяць до проведення СОТ	
5.	План проведення рекогносцировки місць практичного відпрацювання питань в ході спеціального об'єктового навчання (тренування) з питань цивільного захисту	За 1,5 місяці до проведення СОН (СОТ)	
6.	План проведення імітації на спеціальному об'єктовому навчанні (тренуванні) з питань цивільного захисту	За 1,5 місяці до проведення СОН (СОТ)	
7.	План проведення досліджень з _____ на спеціальному об'єктовому навчанні (тренуванні) з питань цивільного захисту	За 1 місяць до проведення СОН (СОТ)	
8.	Особисті плани роботи заступників (помічників) керівника навчання (тренування), посередницького апарату	За 1 місяць до проведення СОН (СОТ)	
9.	Список керівного складу, органів управління, начальників спеціалізованих служб, командирів формувань цивільного захисту, керівників структурних підрозділів та інших фахівців суб'єкта господарювання, які залучаються до спеціальних об'єктових навчань (тренувань) з питань цивільного захисту	За 1 місяць до проведення СОН (СОТ)	
10.	План проведення практичних заходів, що надають економічний ефект при проведенні спеціальних об'єктових навчань (тренувань) з питань цивільного захисту	За 1 місяць до проведення СОН (СОТ)	

11.	Розрахунок матеріально-технічного забезпечення на спеціальному об'єктовому навчанні (тренуванні) з питань цивільного захисту.	За 1 місяць до проведення СОН (СОТ)	
12.	Заходи безпеки під час проведення спеціальних об'єктових навчань (тренувань) з питань цивільного захисту	За 1 місяць до проведення СОН (СОТ)	
13.	Структурна схема організації і проведення спеціальних об'єктових навчань (тренувань) з питань цивільного захисту	За 1,5 місяці до проведення СОН (СОТ)	
14.	Акт комісії підприємства про стан готовності персоналу до проведення спеціального об'єктового навчання (тренування) з питань цивільного захисту	За 5 днів до проведення СОН (СОТ)	
15.	Підсумковий наказ начальника цивільного захисту, керівника підприємства за результатами проведення спеціального об'єктового навчання (тренування) з питань цивільного захисту: «Про стан готовності підприємства до вирішення завдань цивільного захисту»	Не пізніше 10 днів 3 часу закінчення СОН (СОТ)	
16.	Звіт про організацію проведення спеціального об'єктового навчання (тренування) питань цивільного захисту	Не пізніше 10 днів 3 часу закінчення СОН (СОТ)	

Начальник штабу керівництва навчанням

Примітка. Згідно з рішенням начальника цивільного захисту, керівника підприємства можуть відпрацьовуватись і інші документи, які сприяють успішній підготовці та проведенню спеціального об'єктового навчання (тренування) з питань цивільного захисту.

Додаток 5
(Варіант)

НАКАЗ

начальника цивільного захисту, генерального директора

« _____ »

№ _____

« ____ » _____ 20 ____ року

м. Старокостянтинів

Про проведення спеціального об'єктового навчання з питань цивільного захисту

Відповідно до План-графіку проведення практичної підготовки осіб керівного складу і фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів цивільного захисту на підприємствах, в установах, організаціях міста Старокостянтинів у 20__ році на підприємстві заплановано проведення спеціального об'єктового навчання з питань цивільного захисту на тему: «Дії керівного складу, органів управління та сил цивільного захисту у разі виникнення надзвичайної ситуації природного характеру – ураганного вітру та проведення рятувальних і інших невідкладних робіт».

Спеціальне об'єктове навчання з питань цивільного захисту проводиться з метою:

- комплексного відпрацювання учасниками навчання алгоритмів дій з організації та здійснення заходів, передбачених планами реагування на надзвичайні ситуації, локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки, цивільного захисту на особливим період;
- надання практики керівному складу та керівникам формувань ЦЗ в керуванні підлеглими під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;
- перевірки організації взаємодії між службами ЦЗ, об'єктовими формуваннями ЦЗ та органами управління ними;
- відпрацювання практичних дій персоналу у виконанні заходів захисту і діям у надзвичайних ситуаціях;
- вдосконалення навичок працівників формувань ЦЗ, робітників і службовців у практичному виконанні заходів захисту і діям у надзвичайних ситуаціях.

Мета:

- визначити рівень готовності керівного складу органів управління та сил цивільного захисту підприємства при загрозі та виникненні надзвичайної ситуації природного характеру.
- вдосконалити теоретичні та практичні навички керівного складу, органів управління, особового спеціалізованих служб та формувань цивільного захисту при ліквідації НС природного характеру.
- перевірити на практиці реальність плану реагування на надзвичайні ситуації відповідно до обстановки (плану локалізації та ліквідації наслідків аварії на об'єктах підвищеної небезпеки).

Основними завданнями спеціального об'єктового навчання з питань цивільного захисту вважати:

1. Загальні завдання:

- перевірити реальність плану реагування на надзвичайні ситуації підприємства па мирний час;
- готовність керівного складу і органів управління до дій в умовах надзвичайних ситуацій;

- визначити рівень готовності спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту, структурних підрозділів до виконання заходів цивільного захисту.
2. *Для керівного складу і органів управління цивільного захисту:*
- вдосконалення методів узагальнення і аналізу даних про обстановку;
 - розробка обґрунтованих пропозицій для прийняття рішення;
 - своєчасне доведення завдань до виконавців та здійснення контролю за їх виконанням;
 - вивчення прийомів і способів проведення рятувальних та інших невідкладних робіт;
 - підвищення ефективності застосування об'єктових спеціалізованих служб, формувань цивільного захисту та техніки при ліквідації наслідків стихійного лиха і виробничих аварій.
3. *Для осіб, які очолюють об'єктові спеціалізовані служби та формування цивільного захисту:*
- перевірка реальності планів щодо приведення у готовність об'єктових спеціалізованих служб та формувань цивільного захисту;
 - досягнення злагодженості спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту щодо самостійного виконання завдань за призначенням;
 - проведення рятувальних та інших невідкладних робіт у зонах надзвичайних ситуацій при взаємодії з іншими силами, що залучаються до виконання відповідних робіт;
 - вдосконалення організаційно-штатної структури спеціалізованих служб та формувань цивільного захисту освоєння принципів застосування техніки та інших засобів при ліквідації НС;
 - відпрацювання практичних дій щодо проведення заходів по захисту працюючого персоналу.
4. *Для робітників і службовців підприємства, що не увійшли до складу спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту:*
- відпрацювання за обсягом та змістом загальної програми підготовки працівників підприємств, установ та організацій до дій у надзвичайних ситуаціях;
 - практично відпрацювати дії за сигналами оповіщення цивільного захисту, застосування засобів колективного та індивідуального захисту;
 - участь у проведенні комплексу робіт по зменшенню наслідків надзвичайних ситуацій, в тому числі евакуація працівників в безпечні райони.

Термін проведення навчання: _____.

Місце проведення навчання: _____.

навчально-методична база цивільного захисту, що включає територію підприємства з виробничими будівлями, спорудами, різного роду комунально-енергетичними комунікаціями, а також створених навчальних місцях проведення навчання.

Керувати навчанням буду особисто.

З метою своєчасної і якісної підготовки та проведення СОН з питань ЦЗ,

Н а к а з у ю :

1. Призначити керівний склад навчання:

заступник керівника навчання - _____
(вказати: прізвище та ініціали і його посаду на підприємстві)

заступник керівника навчання з інженерно-технічних питань - _____

заступник керівника навчання з евакуації - _____

заступник керівника навчання з матеріально-технічного забезпечення - _____

помічник керівника навчання з імітації - _____

2. Призначити штаб керівництва навчання в кількості _____ чоловік.

Начальник штабу керівництва навчання - _____

(вказати: прізвище та ініціали і його посаду на підприємстві)

Штаб керівництва навчання:

3. Призначити посередників до основних підрозділів підприємства, які залучаються на навчання. За згодою залучити в склад посередників завідувача НКП у м. Старокостянтиніві НМЦ ЦЗ та БЖД області.

_____ (прізвище, ініціали)

_____ (при якому підрозділі підприємства)

4. На навчання залучити:

- керівний склад цивільного захисту підприємства, керівників структурних підрозділів, об'єктові спеціалізовані служби, посадові особи, які входять до штабу цивільного захисту згідно затвердженого списку в кількості _____ чол.;
 - об'єктову комісію з питань НС;
 - об'єктову евакуаційну комісію;
 - формування цивільного захисту:
 - ланка зв'язку – 1/7 чол.;
 - рятувальна група – 1/25 чол.;
 - медична ланка – 1/9 чол.;
 - ланка охорони громадського порядку – 1/11 чол.;
 - протипожежна ланка – 1/7 чол.;
 - ланка обслуговування сховищ – 1/5 чол.
 - робітників і службовців, які не входять до складу спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту _____ чол.
 - формування цивільного захисту вивести на навчання повністю укомплектованим особовим складом, технікою, засобами малої механізації, приладами, інструментами, засобами індивідуального захисту, первинними засобами пожежогасіння та іншим табельним майном.
5. Управління і зв'язок організувати за телефоном № _____ з пункту управління, який знаходиться у кабінеті начальника цивільного захисту – генерального директора підприємства та за телефоном № _____, який знаходиться на пункті управління захисної споруди.

6. Начальнику штабу керівництва:

- до _____ року скласти календарний план підготовки спеціального об'єктового навчання та надати його мені на затвердження;
- до _____ року підготувати План проведення спеціального об'єктового навчання з необхідними додатками та надати мені на затвердження;
- до _____ року погодити План проведення спеціального об'єктового навчання з Кам'янець-Подільським міським сектором ГУ ДСНС України у Хмельницькій області.
- до _____ року згідно вимог Порядку організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту, розробити документацію з організації підготовки і проведення СОН з питань цивільного захисту на підприємстві;
- до _____ року надати допомогу заступникам (помічникам) керівника СОН, посередникам в розробці їх особистих планів;
- до _____ року надати практичну допомогу керівникам формувань цивільного захисту в розробці планів тренувань з особовим складом формувань в ході проведення СОН з питань цивільного захисту;
- до _____ року провести уточнення та в разі необхідності корегування Плану реагування на надзвичайні ситуації підприємства.

Підготовку працівників формувань ЦЗ проводити у робочий час під керівництвом начальників служб (головних спеціалістів) і командирів формувань цивільного захисту.

7. Для оцінки готовності персоналу до проведення навчання призначити комісію у складі:

- Голова комісії: - голова об'єктової комісії з питань НС _____;
- Члени комісії: - провідний фахівець з питань ЦЗ _____;
- інженер з охорони праці _____;
 - відповідальний за пожежну безпеку _____;
 - представник Старокостянтинівського районного сектору ГУ ДСНС України у Хмельницькій області _____;
 - представник НМЦ ЦЗ та БЖД (за згодою) _____.

Оцінку готовності персоналу до проведення навчання здійснити комісії _____ року. Під час роботи комісії перевірити:

- документи та особисту підготовку заступників, помічників керівника навчання та керівника штабу керівництва навчання;
- вибірково перевірити знання з питань цивільного захисту в обсязі програм підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях;
- знання заходів безпеки працівників, які залучаються до відпрацювання практичних питань з навчання;
- ступень готовності спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту та навчально-виробничої бази суб'єкту господарювання.

За результатами роботи комісії скласти акт та надати мені на затвердження _____ року.

8. Помічнику з імітації _____ до _____ року підготувати місця (ділянки) проведення практичних заходів відповідно схеми розгортання сил і засобів у місцях (ділянках) відпрацювання практичних заходів.

9. Начальникам служб ЦЗ, цехів, відділів і керівникам формувань ЦЗ:

- уточнити розрахунки на захист і підвищення стійкості роботи в умовах надзвичайних ситуацій, ув'язавши їх з виконанням виробничих планів;
- організувати підготовку працівників формувань ЦЗ, працівників структурних підрозділів до навчання;
- підготувати засоби індивідуального захисту, перевірити готовність засобів зв'язку і оповіщення, підготувати особовий склад до роботи на них;
- в період підготовки до навчання, заготувати необхідні матеріали і механізми для проведення практичних робіт щодо зменшення впливу наслідків надзвичайних ситуацій на виробничий процес;

10. Для практичних дій учасників СОН до «___» _____ 20___ року підготувати навчальні місця згідно плану проведення навчання:

для _____, місце 1 _____
(назва формування) (назва місця)

для _____, місце 2 _____
(назва формування) (назва місця)

для _____, місце 3 _____
(назва формування) (назва місця)

для _____, місце 4 _____
(назва формування) (назва місця)

11. Заступнику з МТЗ _____ за заявкою штабу керівництва виділити необхідні матеріали і техніку для забезпечення проведення навчання.

12. Головному бухгалтеру спільно з начальником штабу керівництва скласти кошторис на підготовку і проведення навчання та надати мені на затвердження _____ року.

На період навчань встановити:

- витрати моторесурсів: 10 км - на автомобіль, 4 мотогодини - на одиницю інженерної техніки, паливо та мастильні матеріали – за відповідним розрахунком на кожну одиницю техніки;

- форма одягу працівників формувань ЦЗ - куртки, комбінезони;

- одноразове на добу харчування працівників формувань ЦЗ за рахунок заводу.

13. До плану проведення СОН поряд з навчальними питаннями з питань цивільного захисту включити заходи, що сприяють виконанню виробничих завдань та удосконаленню навчально-матеріальної бази цивільного захисту підприємства.

З цією метою:

- керівникам структурних підрозділів підприємства до _____ року надати мені пропозиції стосовно переліку робіт виробничого характеру, які доцільно виконати в ході підготовки і проведення СОН;

- начальнику штабу цивільного захисту підприємства до _____ року скласти план удосконалення навчально-матеріальної бази цивільного захисту на період підготовки і проведення СОН та подати мені на затвердження.

14. Керівному складу, керівникам структурних підрозділів, керівникам формувань ЦЗ забезпечити в ході підготовки і проведення навчання дотримання заходів безпеки, збереження майна, техніки і транспортних засобів.

15. Начальнику штабу керівництва навчанням, начальникам спеціалізованих служб, керівникам формувань цивільного захисту, керівникам структурних підрозділів, які залучаються до проведення навчання «___» _____ 20__ року доповісти мені про готовність до проведення навчання.

16. Контроль за виконанням вимог цього наказу покласти на заступника керівника СОН з питань цивільного захисту.

17. Наказ довести до усіх учасників спеціального об'єктового навчання з питань цивільного захисту, у частині, що їх стосується.

Начальник цивільного захисту,
генеральний директор

Додаток 6

ЗАТВЕРДЖУЮ

Керівник спеціального об'єктового навчання з питань цивільного захисту,
директор підприємства _____
«___» _____ 20__ року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН
підготовки спеціального об'єктового навчання
з питань цивільного захисту

(Найменування об'єкта)

Найменування заходів	Строк виконання	Відповідальн і виконавці	Відмітка про виконання ;
I. Організаційні заходи			
Проведення загальних заходів з підготовки та забезпечення навчання, погодження з іншими організаціями ступеня їх участі			
II. Підготовка керівництва навчання			
Вивчення керівних документів і навчально-методичної літератури			
Проведення рекогносцирування району навчання			

Розробка документів навчання і т. ін.			
III. Підготовка спеціалізованих служб та формувань			
Організація проведення занять за тематикою загальної та спеціальної підготовки			
Здавання нормативів			
Підготовка планів проведення тренувань			
Вивчення інструкцій щодо заходів безпеки і т. ін.			
IV. Підготовка робітників і службовців, які не входять до формувань			
Організація проведення занять по групах за програмою навчання населення			
Здавання нормативів			
Вивчення інструкцій щодо заходів безпеки і т. ін.			
V. Підготовка населення, що залучається до навчання			
Ознайомлення з питаннями, що опрацьовуються у ході навчання за участю населення			
Вивчення інструкцій щодо заходів безпеки і т. ін.			
VI. Заходи з матеріально-технічного і медичного забезпечення			
Забезпечення учасників навчання продуктами харчування, водою, предметами першої необхідності			
Забезпечення ПММ. Забезпечення запчастинами і організація технічного обслуговування			
Забезпечення учасників навчання медичними засобами, надання першої медичної допомоги і т. ін.			

Начальник штабу керівництва
навчання
(Дата)

Примітка: Розділів плану може бути більше, їх кількість залежить від змісту і обсягу підготовчих заходів. Кожен розділ повинен охоплювати всі заходи, які до нього належать.

Додаток 7
(Варіант)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник цивільного захисту –
директор _____

(назва підприємства)

“ ___ ” _____ 20__ р.

ПЛАН

проведення спеціального об'єктового навчання з питань цивільного захисту на _____
(назва підприємства)

ТЕМА: «Дії керівного складу органів управління та сил ЦЗ у разі виникнення надзвичайної ситуації природного характеру – ураганного вітру з метеорологічними опадами та проведенні рятувальних і інших невідкладних робіт»

МЕТА НАВЧАННЯ:

1. Загальна: перевірити реальність плану реагування на надзвичайні ситуації підприємства на мирний час; готовність керівного складу і органів управління до дій в умовах надзвичайних ситуацій; визначити рівень готовності спеціалізованих служб і формувань ЦЗ, структурних підрозділів до виконання заходів з цивільного захисту.

2. Для керівного складу і органів управління: – удосконалити практичні навички керівного складу і органів управління підприємства в організації і виконанні заходів ЦЗ в мирний час; підвищити навички у прийнятті обґрунтованих рішень, організації всебічного забезпечення і підтримки безперервної взаємодії в складних умовах обстановки.

3. Для осіб, які очолюють об'єктові спеціалізовані служби і формування ЦЗ: удосконалити навички в організації і виконанні практичних заходів ЦЗ службами і формуваннями у відповідності до їх призначення; перевірити готовність служб і формувань ЦЗ до дій у надзвичайних ситуаціях.

4. Для робітників і службовців: тренування в діях за сигналами цивільного захисту, повідомлення про надзвичайні ситуації; відпрацювання завдань за обсягом та змістом плану проведення комплексного об'єктового навчання щодо поведінки та дій у НС.

КАЛЕНДАРНІ СТРОКИ І ЗАГАЛЬНА ТРИВАЛІСТЬ СОН:

з _____ до _____ год. “_____” _____ 20__ р. та
з _____ до _____ год. “_____” _____ 20__ р.

Склад учасників СОН:

- керівний склад ЦЗ, керівники структурних підрозділів СГ, штаб ЦЗ згідно затвердженого керівником СОН списку в кількості – _____ чол.;

- формування ЦЗ:

- 1) ланка зв'язку – ___ чол.;
- 2) рятувальна група – ___ чол.;
- 3) медична ланка (санітарний пост) – _____ чол.;
- 4) ланка охорони громадського порядку – _____ чол.;
- 5) протипожежна ланка – _____ чол.;
- 6) ланка обслуговування ЗС – _____ чол.

- робітники і службовці, які не входять до складу спеціалізованих служб і формувань ЦЗ – _____ чол.

На спеціальне об'єктове навчання всього залучається – _____ чол.

ЗАДУМ:

Перевірити (за задумом керівника ЦЗ СГ):

- реальність заходів плану реагування на НС підприємства на мирний час;
- досягнення злагодженості в роботі керівного складу, служб, формувань ЦЗ, робітників і службовців та підприємства в цілому при виконанні заходів ЦЗ по запобіганню і реагуванню на НС техногенного і природного характеру, відновленню життєдіяльності підприємства та ведення заходів з ЦЗ.

ЗАГАЛЬНА ОБСТАНОВКА:

Підприємство займається повсякденним виробничим процесом. План реагування на НС підприємства на мирний час відпрацьований. Формування ЦЗ укомплектовані особовим складом, табельним майном і технікою. Керівний склад ЦЗ і особовий склад формувань ЦЗ, працюючий персонал підприємства пройшли курс занять за загальною і спеціальною програмами підготовки до дій у НС і підготовлені до виконання своїх функціональних обов'язків.

О _____ годині “___” _____ 20__ р. начальник ЦЗ підприємства одержав повідомлення про можливе стихійне лихо – ураганний вітер, яке можливо захопить і територію підприємства. Підхід урагану очікується о _____ годині “___” _____ 20__ року.

Начальник ЦЗ міста наказав:

- негайно розпочати виконання попереджувальних заходів ЦЗ по зменшенню можливого впливу сил стихії на діяльність підприємства;
- не допустити виникнення виробничих аварій та загибелі людей.

ЕТАПИ НАВЧАННЯ, НАВЧАЛЬНІ ПИТАННЯ ТА ЧАС НА ВІДПРАЦЮВАННЯ:

ПЕРШИЙ ЕТАП: *«Виконання попереджувальних заходів ЦЗ при загрозі виникнення стихійного лиха – ураганного вітру»*

Час на відпрацювання: з _____ до _____ год.
“___” _____ 20__ р.

НАВЧАЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. Оповіщення і збір керівного складу органів управління, начальників служб ЦЗ, посадових осіб, які очолюють формування ЦЗ, керівників структурних підрозділів підприємства, посередників для доведення обстановки і постановки першочергових завдань.

Час: _____ год.

2. Виконання попереджувальних заходів ЦЗ по зменшенню можливого впливу наслідків стихійного лиха на діяльність підприємства:

- приведення у готовність пункту управління підприємства;
- приведення у готовність служб і формувань ЦЗ та їх сил і засобів до дій за призначенням;

- дії керівного складу, органів управління та начальників служб і формувань ЦЗ, керівників структурних підрозділів підприємства при виконанні попереджувальних заходів ЦЗ по зменшенню можливого впливу наслідків стихії на діяльність підприємства.

Час: _____ год.

ДРУГИЙ ЕТАП: *«Безаварійна зупинка виробничої діяльності підприємства. Організація колективного захисту працюючого персоналу при виникненні стихійного лиха – ураганного вітру»*

Час на відпрацювання: з _____ до _____ год.
 “ _____ ” _____ 20__ р.

НАВЧАЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. Оповіщення працюючого персоналу підприємства про наявну загрозу виникнення стихійного лиха – ураганного вітру. Постановка завдань керівному складу, органам управління, начальникам служб і формувань ЦЗ, керівника структурних підрозділів підприємства.

Час: _____ год.

2. Безаварійна зупинка виробничої діяльності підприємства.

Час: _____ год.

3. Організація колективного захисту працюючого персоналу при виникненні стихійного лиха – ураганного вітру.

Час: _____ год.

ТРЕТІЙ ЕТАП: *«Ліквідація наслідків стихійного лиха та виробничих аварій»*

Час на відпрацювання: з _____ до _____ год.
 “ _____ ” _____ 20__ р.

НАВЧАЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. Організація розвідки обстановки, які склалася на підприємстві внаслідок стихійного лиха – ураганного вітру.

Час: _____ год.

2. Оповіщення і збір керівного складу, органів управління, начальників служб і формувань ЦЗ, керівників структурних підрозділів підприємства для доведення обстановки і постановки завдань.

Час: _____ год.

3. Оцінка результатів впливу стихійного лиха на виробничу діяльність підприємства.

Час: _____ год.

4. Заслуховування пропозицій керівного складу ЦЗ по ліквідації наслідків стихійного лиха і виробничих аварій.

Час: _____ год.

5. Дії керівного складу, орачів управління, начальників служб і формувань ЦЗ, керівників структурних підрозділів підприємства при ліквідації наслідків стихійного лиха та виробничих аварій:

- Пошук і надання першої медичної допомоги потерпілим;
- Локалізація та гасіння осередків пожежі;
- Локалізація осередків пошкоджень на комунально-енергетичних мережах.

Час: _____ год.

АНАЛІЗ СПЕЦІАЛЬНОГО ОБ'ЄКТОВОГО НАВЧАННЯ

Час на відпрацювання: з _____ до _____ год.
 “ _____ ” _____ 20__ р.

1. Визначення ступеня виконання навчальних завдань, які ставилися перед його учасниками.
2. Оцінка всіх практичних заходів, які виконувалися у ході навчання.
3. Оцінка конкретних дій тих, хто навчався, за етапами навчання.
4. Постановка завдань на усунення недоліків, які виявилися в ході комплексного об'єктового навчання.

МІСЦЕ ПРОВЕДЕННЯ СОН з питань ЦЗ: – навчально-матеріальна база підприємства, що включає територію з виробничими будівлями, спорудами, різного роду комунікаціями, а також створених навчальних місцях.

КРИТЕРІЇ

оцінки спеціального об'єктового навчання з питань цивільного захисту

№ з/п	ПОКАЗНИКИ	ОЦІНКА		
		Відмінно	Добре	Задовільно
1	2	3	4	5
1	Загальна кількість учасників: - формувань ЦЗ; - робітників, службовців	90 % 70 %	80 % 60 %	70 % 50 %
2	Збір керівного складу особового складу формувань ЦЗ	У строки, передбачені планом	Пізніше запланованого строку на 5 %	Пізніше запланованого строку на 10 %
3	Приведення до готовності: - ПУ та захисних споруд	У строки, передбачені планом	Пізніше запланованого строку на 5 %	Пізніше запланованого строку на 10 %
4	Укомплектованість формувань: - особовим складом; - приладами РХР; - основними видами техніки і майном	90 % 100 % 90 %	85 % 95 % 85 %	75 % 90 % 75 %
5	Виконання о/с формувань ЦЗ нормативів за призначенням	<i>Формуваннями нормативи виконані, з них:</i>		
		90 % оцінено позитивно, з них не менше 50 % «відмінно»	80 % оцінено позитивно, з них не менше 50 % «відмінно» і «добре»	70 % отримали позитивні оцінки
6	Управління	Органи управління показали високу організованість і злагодженість в роботі, вміло організували збирання даних обстановки, вірно її оцінили, своєчасно розробили обґрунтовані рішення і поставили завдання підлеглим, постійно виконували заходи з ЦЗ, правильно реагували на всі зміни обстановки, не допускали випадків втрати управління.	Органи управління працювали організовано і злагоджено, завдання з заходами (силами) виконували своєчасно, але з окремими недоліками, при цьому не допустили випадків втрати управління.	Органи управління з завданнями з управління, заходами (силами) в основному впорались, але вирішували їх недостатньо організовано.

7	Оповіщення	Об'єкт виконав завдання з забезпечення оповіщення керівного складу у заплановані строки на 100 %, робітників і службовців (для потенційно небезпечних об'єктів – з урахуванням населення, яке проживає в небезпечній зоні) – 90 %.	Забезпечено оповіщення 100 % керівного складу у заплановані строки, оповіщення робітників і службовців – не менше – 70%.
8	Зв'язок	Система зв'язку об'єкта забезпечила стале управління силами і заходами ЦЗ (з обладнаного ПУ згідно плану ЦЗ об'єкта)	Система зв'язку в основному забезпечила управління заходами ЦЗ.

При визначенні оцінки також враховуються:

- оперативність, правильність, доцільність прийнятих тими, хто навчається рішень, їх дії з ефективного застосування формувань і техніки;
- вміння організувати та підтримувати взаємодію сил ЦЗ;
- повнота, чіткість і якість документів, які відпрацьовуються в ході підготовки та проведення навчання;
- дотримання заходів безпеки;
- загальна організованість, старанність, дисципліна і порядок.

При оцінці дій формувань, які беруть участь в навчанні враховується:

- укомплектованість особовим складом, технікою, справними приладами радіаційної та хімічної розвідки, майном;
- виконання особовим складом формувань встановлених нормативів.

В цілому спеціальне об'єктове навчання оцінюється:

“відмінно” – якщо не менше 50% показників оцінені “відмінно”, інші – не нижче “добре”, об'єкт виконав завдання з оповіщення, система його зв'язку забезпечує стале управління заходами цивільного захисту, захист населення і територій від НС та їх наслідків;

“добре” – якщо не менше 50% показників оцінені “відмінно” і “добре”, інші не нижче “задовільно”, об'єкт виконав завдання з оповіщення, система його зв'язку забезпечує стале управління заходами цивільного захисту, захист населення і територій від НС та їх наслідків;

“задовільно” – при наявності не більше однієї незадовільної оцінки об'єкт виконав завдання з оповіщення і система його зв'язку в основному забезпечує управління заходами цивільного захисту, захист населення і територій від НС та їх наслідків;

“незадовільно” – якщо не виконані вимоги оцінки “задовільно”.

ЗВІТ

про організацію проведення спеціального об'єктового навчання з питань цивільного захисту

за темою: _____

Тривалість навчання _____

Керівник навчання _____

До навчання залучались:

керівний склад _____ осіб;

комісія з питань надзвичайних ситуацій _____ осіб;

евакуаційні органи _____ осіб;

пожежно-технічна комісія _____ осіб;

спеціалізовані служби цивільного захисту _____ осіб;

формування цивільного захисту _____ осіб;

добровільні пожежні дружини (команди) _____ осіб;

інші працівники _____ осіб.

1. Оцінка готовності на період проведення навчання підприємства, установи, організації до реалізації планів реагування на надзвичайні ситуації, локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки, цивільного захисту на особливий період, у тому числі:

якості відпрацювання планувальних документів для організації діяльності з питань цивільного захисту;

стану утримання та підготовки до використання за призначенням захисних споруд цивільного захисту;

заходів із завчасного накопичення і підтримання у готовності засобів радіаційного та хімічного захисту;

створення матеріального резерву та запасу майна цивільного захисту;

стану підготовки керівного складу органів управління, спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту;

функціонування об'єктової (локальної) системи оповіщення та організації порядку доведення до персоналу інформації про загрозу виникнення або виникнення надзвичайної ситуації;

організації заходів щодо забезпечення пожежної та техногенної безпеки.

2. Повнота і якість відпрацювання планувальних документів з навчання, доцільність та реальність задуму навчання.

3. Відповідність відтворення (імітації) навчальної обстановки характеру виробництва, відповідність ввідних даних щодо обсягу, ступеня деталізації, джерел та часу їх надходження з урахуванням реальних можливостей. Зміст ввідних даних щодо розвитку обстановки.

4. Оцінка дій органів управління.

Строк проходження інформації про загрозу виникнення або виникнення надзвичайної ситуації від чергової диспетчерської служби об'єктового рівня до чергової диспетчерської служби місцевого рівня.

Дії органів управління під час введення режиму підвищеної готовності: організація роботи комісії з питань надзвичайних ситуацій, розгортання засобів управління та організація на них роботи, приведення у готовність системи зв'язку та обміну інформацією, вжиття заходів щодо захисту персоналу та забезпечення сталого функціонування підприємства, установи, організації.

Дії органів управління під час введення режиму надзвичайної ситуації: приведення у готовність до дій аварійно-технічних підрозділів і формувань цивільного захисту, добровільних протипожежних формувань, що залучаються до ліквідації надзвичайної ситуації, призначення керівника робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, організація збору та узагальнення даних і оцінки обстановки, правильність розрахунків, підготовка обґрунтованих пропозицій щодо рішень та відповідності завдань, поставлених перед підлеглими.

Організація і здійснення заходів з локалізації та ліквідації надзвичайних ситуацій, пожеж із залученням необхідних сил та засобів.

Забезпечення взаємодії з органами управління і силами, визначеними для проведення спільних заходів і робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Організація основних видів забезпечення під час дій у зоні надзвичайних ситуацій.

Розроблення документів на проведення відповідних заходів з цивільного захисту, чітке і наочне позначення обстановки.

Особиста присутність керівництва на місцях проведення практичних робіт, контроль за діями чергової диспетчерської служби, керівників структурних підрозділів підприємства, установи, організації, інженерно-технічних працівників щодо оперативного залучення сил і засобів для локалізації аварії, пожежі.

5. Оцінка дій спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту, що навчаються.

Правильність і доцільність прийнятих керівниками рішень. Своєчасність висунення до об'єкта (місця) проведення рятувальних та інших невідкладних робіт.

Результати практичних дій формувань цивільного захисту з використання засобів механізації, техніки, приладів, розбирання завалів, рятування уражених та надання їм першої медичної допомоги.

Організація робіт, пов'язаних із забезпеченням сталого функціонування підприємства, установи, організації та першочерговим життєзабезпеченням постраждалих.

6. Відпрацювання сигналів оповіщення цивільного захисту і дій персоналу за ними.

7. Перелік робіт, виконаних з метою удосконалення складових системи цивільного захисту підприємства, установи, організації у період підготовки та проведення навчання з цивільного захисту.

8. Перелік матеріалів з моделювання надійності роботи підприємства, установи, організації у разі можливого впливу аварій і надзвичайних ситуацій на інженерно-технічний комплекс об'єкта для проведення подальших організаційних, технологічних та інженерно-технічних заходів.

9. Результати навчання, обговорені на засіданні комісії з питань надзвичайних ситуацій підприємства, установи, організації (протокол № _____ від додається).

Керівник навчання _____
(посада, підпис, ініціали, прізвище)

Посередник при керівникові навчання _____
(посада, підпис, ініціали, прізвище)

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кодекс Цивільного захисту України.

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2013р. №443 «Про затвердження Порядку підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту».
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2013р. №444 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях».
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.10.2013р. №819 «Про затвердження Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту».
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 09.01.2014р. №11 «Про затвердження Положення про єдину державу систему цивільного захисту».
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 09.10.2013р. №787 «Про затвердження Порядку утворення, завдання та функції формувань цивільного захисту».
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.01.2015р. №18 «Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій».
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.03.2015р. №101 «Про затвердження типових положень про функціональну і територіальну підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту».
10. Постанова Кабінету Міністрів України від 17.06.2015р. №409 «Про затвердження Типового положення про регіональну та місцеву комісію з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій».
11. Постанова Кабінету Міністрів України від 08.07.2015р. №469 «Про затвердження Положення про спеціалізовані служби цивільного захисту».
12. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 16.10.2018 № 835 «Про затвердження Типового положення про територіальні курси, навчально-методичні центри цивільного захисту та безпеки життєдіяльності».
14. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 26.12.2014р. №1406 «Про затвердження Положення про штаб з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та Видів оперативно-технічної і звітної документації штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації».

15. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 31.01.2015р. №113 «Про затвердження Примірного положення про формування цивільного захисту».
16. Наказ Державної служби України з надзвичайних ситуацій від 06.06.2014 р. №310 «Про затвердження Програми загальної підготовки працівників підприємств, установ та організацій до дій у надзвичайних ситуаціях» (у редакції наказу ДСНС України 08.08.2014 №458).
17. Наказ Міністерства України з надзвичайних ситуацій від 16.07.2009р. №494 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення планів цивільного захисту підприємств, установ, організацій на особливий період».
18. Лист ДСНС України від 26.04.2017 року №16-6361/161 «Про проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту»
19. Організаційно-методичні вказівки з підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях, затверджених наказом ДСНС України від 19.02.2016 № 83)
20. Методичний посібник «Поради майстру виробничого навчання курсів цивільного захисту» - С.І.Осипенко, Київ 2017.
21. Навчальний посібник для індивідуального навчання працівників підприємств, установ та організацій «Правила поведінки в умовах загрози та виникнення надзвичайних ситуацій» -ДСНС України, Київ 2018.